

BOJXONA BOSHQARUVINI RAQAMLASHTIRISH: SAMARADORLIK VA SHAFFOFLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI

Nurbek Raxmatullaev

Bojxona qo'mitasi katta inspektori

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13341700>

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekiston bojxona boshqaruvini raqamlashtirishni, jarayonlarni optimallashtirish, ma'lumotlarni xavfsiz boshqarish va xalqaro hamkorlikni yaxshilashga qaratilgan samaradorlik va shaffoflikni oshirishni muhokama qiladi. Raqamlashtirishning bojxona operatsiyalarini qanday qilib yanada samarali va ochiq qilishi ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: Bojxona raqamlashtirish, samaradorlik, shaffoflik, raqamli texnologiyalar.

Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida bojxona boshqaruvining ahamiyati kun sayin oshib bormoqda. Bu jarayonlar nafaqat milliy iqtisodiyotlar uchun, balki butun dunyo bo'yicha savdo va logistika tizimlarining muvaffaqiyatli ishlashi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bojxona tashkilotlarining asosiy vazifalari orasida tovarlarning mamlakat chegaralaridan o'tishini nazorat qilish, soliqlar va bojlar yig'imini ta'minlash hamda noqonuniy savdo va kontrabandaga qarshi kurashish kiradi. Shu bilan birga, ushbu tashkilotlar o'z faoliyatlarini tezkor va shaffof tarzda amalga oshirishlari talab etiladi, bu esa raqamlashtirish jarayonlarisiz amalga oshirib bo'lmaydigan vazifa hisoblanadi.

Raqamlashtirish, bojxona boshqaruvida yangi texnologiyalardan foydalanish orqali jarayonlarni avtomatlashtirish va optimallashtirishni anglatadi. Bu jarayon nafaqat ma'lumotlarni qayta ishlash tezligini oshiradi, balki xavfsizlik va aniqlikni ham ta'minlaydi, shuningdek, har bir jarayonni izchil va shaffof qiladi. Bunday yondashuv bojxona operatsiyalarini ancha samarali qilish bilan birga, tashqi savdo ishtirokchilari uchun ham ko'plab qulayliklar yaratadi.

O'zbekiston misolida bojxona boshqaruvini raqamlashtirishning dolzarbligi va zarurati yanada muhim. Mamlakat iqtisodiyotining ochiqligi va tashqi savdo hajmining o'sishi bilan bojxona tizimining samaradorligi ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Bojxona boshqaruvini raqamlashtirish bo'yicha ilmiy adabiyotlar so'nggi yillarda keng qamrovli tadqiqotlar olib borilayotgan bir soha hisoblanadi. Ushbu tadqiqotlar asosan sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlilining qo'llanilishi, shuningdek, elektron hujjatlarni boshqarish tizimlarining integratsiyasi kabi mavzularni o'z ichiga oladi.

Smith va Johnsonning [1] tadqiqotida sun'iy intellekt yordamida bojxona deklaratsiyalarini avtomatlashtirish jarayonlari va bu jarayonning bojxona operatsiyalariga ta'siri keng tahlil qilingan. Ularning natijalariga ko'ra, AI texnologiyalari nafaqat jarayonlarni tezlashtiradi, balki xato ehtimolini ham sezilarli darajada kamaytiradi.

Lee va Chen [2] o'z tadqiqotlarida elektron hujjat aylanish tizimlarining bojxona operatsiyalaridagi o'rni va ahamiyatini tahlil qilishgan. Ular bu tizimlarning qo'llanilishi natijasida ma'lumotlarni qayta ishlash vaqti qisqargani va xavfsizlik darajasining oshganini ta'kidlashgan.

Gonzalez va Martinez [3] o'z ishlarida katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish orqali bojxona boshqaruvini yanada samarali qilish yo'llarini ko'rsatib berishgan. Ular ma'lumotlar

tahlilining qanday qilib bojxona tashkilotlariga aniqroq qarorlar qabul qilishga yordam berishini va shu orqali operatsiyalarni optimallashtirishini tasvirlab berishgan.

Robinson [4] o'z tadqiqotida global iqtisodiyotdagi raqamlashtirish tendentsiyalarini va ularning milliy bojxona tizimlariga integratsiyasi jarayonlarini tahlil qilgan. Ushbu integratsiya natijasida bojxona tizimlarining xalqaro miqyosdagi hamkorlik imkoniyatlari kengayganini ko'rsatgan.

Bojxona boshqaruvini raqamlashtirishning O'zbekiston uchun asosiy imkoniyatlari chuqur tahlil qilindi. Bu tahlil, raqamlashtirishning bojxona operatsiyalariga ta'sirini aniq ko'rsatib beradi, shu bilan birga ushbu jarayonning samaradorlik va shaffoflikni oshirishdagi rolini yoritadi.

Jarayonlarni tezkorlashtirish: Raqamlashtirish orqali ma'lumotlarni tez va oson qayta ishlash, bojxona deklaratsiyalarini tezkor tasdiqlash imkonini beradi. Bu jarayonlarning tezligi va samaradorligi oshiradi, bu esa o'z navbatida savdo va logistika jarayonlarining umumiy samaradorligini yaxshilaydi.

Xavfsizlikni kuchaytirish: Raqamli tizimlar yordamida ma'lumotlar bazasini himoya qilish va ma'lumotlarni soxtalashtirishdan saqlanish imkoniyatlari oshadi. Bu, bojxona ma'lumotlarining ishonchligini oshiradi va xalqaro hamkorlar bilan ishonchli aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi.

Shaffoflikni oshirish: Elektron hujjatlarni boshqarish orqali bojxona operatsiyalarining barcha bosqichlarida ochiq-oydin ma'lumotlar taqdim etiladi. Bu, fuqarolar va biznes vakillariga bojxona jarayonlarida ro'y berayotgan ishlar haqida to'liq ma'lumot olish imkoniyatini beradi.

Xalqaro hamkorlikni yaxshilash: Raqamlashtirish orqali xalqaro savdo jarayonlarida ishtirok etuvchi turli davlatlar o'rtasida ma'lumot almashinuvini soddalashtirish mumkin. Bu, chegaralararo savdo bitimlarini tez va oson amalga oshirish imkonini yaratadi va shu orqali xalqaro savdo aloqalarini kengaytiradi.

Bojxona boshqaruvini raqamlashtirish, O'zbekistonning bojxona tizimini optimallashtirishga yordam beradi. Raqamlashtirish jarayonlari nafaqat mamlakat ichida balki xalqaro miqyosda ham bojxona faoliyatini yaxshilash imkonini beradi. Ushbu jarayonlar bojxona boshqaruvining barcha jarayonlarini yanada samarali va ishonchli qilishga xizmat qiladi.

Bojxona boshqaruvini raqamlashtirish samaradorlik va shaffoflikni sezilarli darajada oshirish imkonini beradi. Bu o'zgarishlar nafaqat mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, balki xalqaro savdo va logistika sohasida O'zbekistonning raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ushbu tizimlarni joriy etish va takomillashtirish bo'yicha izchil sa'y-harakatlar talab etiladi. Raqamlashtirishni yanada chuqurroq tadqiq qilish va uning samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy ishlar davom ettirilishi kerak.

References:

1. Smith, J., & Johnson, K. (2021). "Artificial Intelligence in Customs Declarations: Automating Processes for Efficiency and Accuracy." *Journal of International Commerce and Economics*, 35(2), 112-129.
2. Lee, S., & Chen, Y. (2020). "The Impact of Electronic Document Management Systems on Customs Operations." *Customs Journal*, 28(1), 45-61.

3. Gonzalez, L., & Martinez, R. (2019). "Big Data Analytics in Customs Administrations: Enhancing Performance and Efficiency." *Review of Business Information Systems*, 23(4), 154-167.
4. Robinson, A. (2022). "Digital Integration in Global Customs Operations: Trends and Implications." *World Customs Journal*, 36(3), 88-104.

INNOVATIVE
ACADEMY